

MUNI
PED

Právní předpisy vztahující se k výuce praktického vyučování

Nikola Straková

Právní předpisy

- Školský zákon
  - Zákon o pedagogických pracovnících
  - Zákoník práce
  - Autorský zákon
- +
- nařízení vlády, vyhlášky, právní výklady MŠMT, směrnice MŠMT, Věštníky MŠMT
  - <https://www.msmt.cz/ministerstvo/urednik>

Školský zákon

Zákon č. 561/2004 Sb. *Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*

- Upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních,
- stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova (dále jen "vzdělávání") uskutečňuje,
- vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a
- stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství.

ČÁST ČTVRTÁ: STŘEDNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

- HLAVA I: CÍLE A STUPNĚ STŘEDNÍHO VZDĚLÁNÍ, PŘIJÍMÁNÍ KE VZDĚLÁVÁNÍ, JEHO ORGANIZACE A PRŮBĚH
- HLAVA II: UKONČOVÁNÍ STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ
- HLAVA III: NÁSTAVBOVÉ STUDIUM A ZKRÁCENÉ STUDIUM PRO ZÍSKÁNÍ STŘEDNÍHO VZDĚLÁNÍ S VÝUČNÍM LISTEM A STŘEDNÍHO VZDĚLÁNÍ S MATURITNÍ ZKOUŠKOU

Zákon o pedagogických pracovnících

Zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících

– viz osobnost učitele

Novela zákona o PP

- cílem návrhu je:
  - zvýšení zapojení odborníků z praxe do výuky a
  - záměr řešit palčivý problém nedostatku učitelů odborného výcviku
- důvod:
  - slabé populační ročníky studující na vysokých školách,
  - vysoký průměrný věk pedagogů hlavně na úrovni středního a vyššího odborného školství,
  - předpokládaný zásadní nedostatek pedagogů v budoucích letech,
  - velký problém se zajištěním kvalifikované výuky v některých krajích (Karlovarském)
- úprava ministra umožňuje tzv. **“na výjimku” učit v podstatě**

komukoliv

Kontroverzní ustanovení novely zákona o PP

- umožní řediteli školy uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele druhého stupně základní školy nebo střední školy lidem, kteří **dosud nezískali odbornou kvalifikaci pro výkon učitelské profese**, ale splňují podmínku požadovaného stupně vzdělání

Jakéhokoli zaměření

Nový §9a

- (1) Zaměstnanci, který je **absolventem akreditovaného magisterského studijního programu**, může ředitel školy písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele druhého stupně základní školy nebo učitele všeobecně vzdělávacích předmětů střední školy za splněný **na dobu nejdéle 3 let** ode dne, kdy tuto pedagogickou činnost začal vykonávat.
- (2) Zaměstnanci, který je absolventem akreditovaného magisterského studijního programu, jehož zaměření odpovídá charakteru vyučovaného předmětu, a který vykonával souvislou praxi v oboru po dobu nejméně 5 let, může ředitel školy písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele odborných předmětů, praktického vyučování nebo odborného výcviku za splněný na dobu nejdéle 3 let ode dne, kdy tuto pedagogickou činnost začal vykonávat.
- (3) Zaměstnanci, který je absolventem alespoň středního vzdělání s maturitní zkouškou v oboru, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu, a který vykonával souvislou praxi v oboru po dobu nejméně 5 let, může ředitel školy písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele praktického vyučování nebo odborného výcviku za splněný na dobu nejdéle 3 let ode dne, kdy tuto pedagogickou činnost začal vykonávat.
- (4) Zaměstnanci, který je absolventem alespoň středního vzdělání s výučním listem v oboru, který odpovídá charakteru vyučovaného předmětu, a který vykonával souvislou praxi v oboru po dobu nejméně 5 let, může ředitel školy písemně uznat předpoklad odborné kvalifikace učitele odborného výcviku za splněný na dobu nejdéle 3 let ode dne, kdy tuto pedagogickou činnost začal vykonávat.“

Váš názor?

- „nebezpečná a zákeřná devastace učitelské profese“, otevření “Pandořiny skříňky”, obcházení vysokoškolské přípravy budoucích učitelů

X

- Nezbytnost vzhledem k alarmujícímu podstavu na řadě českých škol?

Zákoník práce

- upravuje pracovní dobu, bezpečnost a ochranu zdraví při práci, péči o zaměstnance a pracovní podmínky
- omezení pro zaměstnance ve věku 15 – 18 let

Příklady omezení

- maximální délka směny v jednotlivých dnech nesmí překročit 8 hodin (§79a ZP)
- pokud mladiství pracují ve více pracovněprávních vztazích, nesmí v souhrnu pracovat víc než 40 hodin týdně (§79a ZP)
- přestávka na jídlo a oddech se poskytuje již po 4,5 hodinách práce (§88 ZP)
- minimální nepřetržitý odpočinek mezi dvěma směnami činí nejméně 12 hodin (§90 ZP)
- nepřetržitý odpočinek v týdnu činí nejméně 48 hodin (§92 ZP)
- zákaz práce přesčas a práce v noci, až na zákonem výslovně stanovené výjimky (§245 ZP)
- povinnost poskytovat mladistvím zaměstnancům zvýšenou péči a zaměstnávat je jen pracemi přiměřenými jejich fyzickému a rozumovému rozvoji (§244 ZP)
- zákaz některých rizikových prací, např. práce pod zemí při těžbě nerostů a při ražení tunelů a štol (§246 ZP)
- zákaz sjednání dohody o odpovědnosti za svěřené hodnoty (tzn. dohody o hmotné odpovědnosti) a za ztrátu svěřených věcí (§252 a 255 ZP)

Autorský zákon

Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů

- je třeba ho dodržovat při přípravě a využívání výukových materiálů (písemné přípravy, metodické listy, výukové opory)

Autorské dílo

- *„Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen ‚dílo‘).*
- *Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.“*

Autorská díla využívaná ve škole

- učebnice, odborné publikace nebo pracovní sešity
- autorská díla, „o kterých se vyučuje“ (např. film, román, opera, divadelní hra)

Využití autorského díla bez souhlasu autora

- Užitím autorského díla mimo jiné rozumí:
  - rozmnožování díla (tedy vytváření kopií z originálu),
  - rozšiřování rozmnoženiny (tedy distribuce originálního díla nebo kopie mezi další osoby).
- Autorské dílo lze užít bez souhlasu autora, pokud se jedná o
  - a) volné užití díla (§ 30 autorského zákona) nebo
  - b) využití bezúplatných zákonných licencí, ke kterým patří:
    - kopírování celého díla pro vnitřní potřebu (§ 30a autorského zákona),
    - tzv. malá citace [§ 31 odst. 1 písm. a) autorského zákona],
    - tzv. velká citace [§ 31 odst. 1 písm. b) autorského zákona],
    - tzv. výuková licence [§ 31 odst. 1 písm. c) autorského zákona].

Volné užití díla

škola = PO
pedagog = FO

- Dle § 30 odst. 1 a 2 autorského zákona se dílo volně užívá, pokud **fyzická osoba** pro svou **osobní potřebu** zhotoví záznam, rozmnoženinu nebo napodobeninu díla a účelem zhotovení záznamu, rozmnoženiny nebo napodobeniny **není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu.**

? osobní soukromí, rodina, přátelé, výuka (za výuku je učitel odměňován platem/mzdou)?

Legální postup

- Typicky bude pedagogický pracovník volně užívat dílo, pokud si pořídí kopii pro sebe a používá ji k tomu, aby připravoval na výuku. Např.
  - učitel si pro sebe zkopíruje článek o nových trendech v oblasti didaktiky obsažený ve sborníku, tuto kopii pak používá při přípravě výuky,
  - učitel si pro sebe zkopíruje zajímavě zpracované logické úlohy uvedené v nové učebnici, kterou si zapůjčil v knihovně; uvedenou kopii pak používá jako inspiraci při přípravě výuky.

Nelegální postup

- Typicky se jedná o takový **nelegální postup**, kdy pedagogický pracovník zhotoví „papírové“ nebo elektronické kopie např. části pracovního sešitu pro žáky. Následně je žákům ve vyučování předá nebo jim umožní sdílení těchto kopií např. na online úložištích, prostřednictvím účtu na Google nebo na sociálních sítích.

Kopírování autorského díla pro vnitřní potřebu školy

- Právnická osoba (škola) může pořídit kopii knihy (např. učebnice, pracovního sešitu), pokud ji pořídí pro vnitřní potřebu (tj. pro vnitřní potřebu právnické osoby).

Legální postup

- Pedagogický pracovník jako zaměstnanec školy (jako právnická osoba) pořídí kopie učebnice nebo jiného literárního textu pouze pro ostatní pedagogické pracovníky za tím účelem, aby byly takto rozmnožená učebnice nebo jiný text současně přístupné několika učitelům. Učitelé však musejí užívat rozmnoženiny „pro sebe“, pro svou přípravu k vyučování.

Nelegální postup

- Pedagogický pracovník, který využívá učebnici zakoupenou školou pro vnitřní potřebu školy, uvedenou učebnici nakopíruje pro žáky nebo studenty.

Malá a velká citace

- Pedagogický pracovník může vytvořit vlastní autorské dílo, ve kterém jsou v odůvodněné míře použity výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů.
  - Tehdy pedagogický pracovník (jako autor) použije bezúplatnou zákonnou licenci, tzv. malou citaci [§ 31 odst. 1 písm. a) autorského zákona].
  - Může se jednat např. o učebnici, ve které pedagogický pracovník (jako autor) používá výňatky ze zveřejněných děl jiných autorů.
- Dále pedagogický pracovník může zpracovat např. odborné dílo, učebnici, do kterého zařadí drobná celá zveřejněná díla.
  - Tehdy použije tzv. velkou citaci dle § 31 písm. b) autorského zákona.

Pravidla pro malé a velké citace

- citace musejí být včleněny do celku, který má charakter autorského díla; s využitím malé nebo velké citace nelze vytvářet pouhé „mechanické“ shromáždění, „seřazení za sebou“ výňatků z děl jiných autorů nebo drobných celých děl;
- citace musejí být použity v odůvodněné míře;
- citované dílo musí být jasně odlišeno od díla, do kterého je začleněno; to znamená, že je vždy nutné uvést jméno autora (pokud se nejedná o dílo anonymní), název díla a pramen; uvedené označení citovaného díla nenahrazuje uvedení tohoto díla jako zdroje v seznamu literatury.

Legální postup

- Pedagogický pracovník jako autor napíše „průřezovou“ učebnici věnovanou lokalitě, ve které se nachází jeho škola, např. Valašsku. V této učebnici, která má sama o sobě originální charakter autorského díla, důvodně a účelně využívá výňatky z děl jiných autorů nebo drobná celá díla jiných autorů z oblasti geografie, historie, literatury apod. Vždy uvádí jméno autora (pokud se nejedná o dílo anonymní), název díla a pramen.
- Tuto učebnici pak využívá při vzdělávání žáků, a to např. i tak, že uvedenou vlastní učebnici zpřístupňuje žákům pomocí hesla prostřednictvím webových stránek školy.

Nelegální postup

- Pedagogický pracovník sestaví „čítanku“ textů, „databázi“ úloh apod. takovým způsobem, že je pouze seskupí, případně opatří pouze jednoduchými glosami. Využívá takové „dílo“ při vyučování, kopíruje je nebo zpřístupňuje žákům.

Výuková licence

mj. papírové/elektronické kopie

- nejčastěji používaný nástroj, prostřednictvím kterého lze užít autorské dílo bez souhlasu autora

Znázornění podstatného, typického znaku/ ojediněle a důvodně

§ 31 odst. 1 písm. c) autorského zákona

- Do práva autorského nezasahuje ten, kdo užije dílo při vyučování pro ilustrační účel nebo při vědeckém výzkumu, jejichž účelem není dosažení přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, a nepřesáhne rozsah odpovídající sledovanému účelu; vždy je však nutno uvést, je-li to možné, jméno autora, nejde-li o dílo anonymní, nebo jméno osoby, pod jejímž jménem se dílo uvádí na veřejnost, a dále název díla a pramen.

Jen po dobu vyučování nebo si žáci mohou vzít kopii domů pro studijní účely?

Užitečné odkazy a zdroje

- Školský zákon, Zákon o pedagogických pracovnících, Zákoník práce, Autorský zákon
- EDUin.cz
- MŠMT.cz
- Ústav státu a práva akademie věd ČR: Stanovisko k výkladu užití autorských děl ve školách z pohledu příslušných ustanovení autorského zákona
- Řízení školy online: Zákonné a nezákonné užití učebnic, odborných publikací a literárních děl při výuce (otevřený článek)